

Till Kulturdepartementet

Yttrande – Remiss – Sametingets förslag till handlingsprogram för bevarande av de samiska språken

Remissinstansen diarienummer: 00605-2020

Sammanfattning av ärendet

Regeringen gav 2019-11-20 Sametinget i uppdrag att utarbeta ett samlat handlingsprogram för bevarande av de samiska språken. Bakgrunden till uppdraget är regeringens skrivelse, *Nystart för en stärkt minoritetspolitik* (skr. 2017/18:282), där regeringen gjorde bedömningen att ett långsiktigt och samlat handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken bör utarbetas och antas. Syftet med uppdraget är att främja möjligheten för de samiska språken att revitaliseras och fortleva som levande språk i Sverige. Som skäl anger regeringen bland annat att det är nödvändigt att fortsatt vidta åtgärder för att vända den pågående språkbytesprocessen i Sverige. Sametinget redovisade uppdraget till Regeringskansliet (Kulturdepartementet) 2020-09-04. Östersunds kommun har som en av en rad remissinstanser inbjudits att lämna synpunkter på handlingsplanen.

Östersunds kommun välkomnar förslaget till handlingsprogram som är omfattande, väl genomarbetat och tar just det helhetsgrepp som är avgörande för att den långtgående språkbytesprocess som de samiska språken genomgår ska kunna brytas. En sammanhängande kedja av kraftfulla åtgärder som de som föreslås har förutsättningar att fungera betydligt effektivare än enskilda, punktvisa insatser.

Särskilt stödjer vi de förslag (kapitel 3) som syftar till att bilda en fungerande utbildningskedja.

Ställningstagande

Östersunds kommun anser att handlingsprogrammet är mycket väl genomtänkt och ser fram emot att det ska antas i sin helhet. Särskilt positiva är vi till nedanstående förslag.

- ”Utöka Sveriges åtaganden enligt Språkstadgan för de samiska språken så att skyddet hamnar på samma nivå som i Norge och Finland.” Vi delar synen på att skälen till detta är många och starka: Att nationell lagstiftning behöver korrelera bättre med de internationella åtagandena enligt språkstadgan; Att åtagandena korrelerar med språkforskning och beprövad erfarenhet och inte sätter begränsningar i detta avseende; samt att en vidgning av

åtagandena bör ske för att spegla de politiska ambitionerna inom området och för att följa den utveckling som skett sedan konventionen ratificerades av Sverige.

- Vi välkomnar förslaget att Samiskt språkcentrum utökas och etableras även på nordsamiskt respektive pite-/lulesamiskt område i Giron/Kiruna och Jåhkåmåhkke/Jokkmokk. Vi vill dock understryka att det förutsätter att resurser inte tas från det föredömliga Samiskt Språkcentrum i Staare/Östersund eller att dess verksamhet på annat sätt måste avta i styrka. Staaren tjielte/Östersunds kommun har efter beslut i kommunstyrelsen 2020 avsatt ekonomiska resurser och 2020 inrättat en tjänst som samisk kurs- och aktivitetssamordnare med uppdrag att arbeta med revitalisering av språk och kultur. Vi har högt ställda ambitioner om att Staare ska bli ett starkt centrum för utveckling av samisk revitalisering och ser Samiskt språkcentrum som en viktig och självklar samarbetspart i detta arbete.
- Vi förordar starkt att förslaget ”Införa rätt till modersmålsundervisning i de samiska språken i förskoleklass” antas. Ett år är lång tid för ett barn och det kan vara förödande för barnets språkutveckling att tappa ett helt års undervisning. Den nuvarande ordningen riskerar också att slösa bort den investering i det enskilda barnets språkutveckling som förskola helt eller till väsentlig del på samiska utgör. Därför erbjuder Östersunds kommun redan idag samisk modersmålsundervisning i förskoleklass för de barn vars vårdnadshavare begär det, dessutom två timmar per vecka varav den ena bekostas av egna medel anslagna av kommunstyrelsen.
- Vi stödjer förslagen ”Förtydliga Umeå universitets ansvar i fråga om utbildning i de samiska språken” och ”Basbemanning i samiska språk vid Umeå universitet” men förordar att man i samband med detta utreder möjligheten till samarbete mellan universiteten. Vi ser gärna att även Mittuniversitetet tillförs de resurser som krävs för att bygga upp en samisk utbildnings- och forskningsmiljö i Staare/Östersund. Vi ser stora behov av tillgång på universitetsutbildningar och forskning i och på samiska för att säkra kompetensförsörjningen i Staare allteftersom vårt behov av kvalificerad samiskspråkig personal, såväl inom den kommunala organisationen som samhället i kommunen och regionen i övrigt, ökar inom en rad områden. Detta torde vara gynnsamt även för genomförandet av förslagen ”Öka tillgången på tvåspråkiga lärare i grundskolan”, ”Inför samiska som prioriterat ämne i kompletterande pedagogisk utbildning”, ”Ta fram och erbjuda fortbildning för lärare i språkbadsmetodik och praktiskt genomförande av giellalávgun” och ”Säkra tillgången på behöriga och lämpliga lärare” där den fördjupade texten säger att Umeå universitet har en viktig roll i arbetet men att andra högskolor och utbildningsanordnare på kort sikt kan komma att ha stor betydelse i

utförandet, där Sámi allaskuvla, Uppsala universitet och Sámiij áhpadusguovdás nämns som exempel.

- Vi tillstyrker med glädje förslaget ”Genom uppdragsutbildningar inom vuxenutbildningen möta behovet av samiskspråkig kompetens inom bland annat omsorgsyrken samt bidra till att yrkesvuxenutbildning som motsvarar behovet av samiskspråkig kompetens etableras. [...] Skolverket bör i samråd med Socialstyrelsen få i uppdrag att genomföra uppdragsutbildningen. Uppdraget bör genomföras efter samråd med Samernas utbildningscentrum och Nätverket för samisk hälsa. Förutom att ansvara för att uppdragsutbildning genomförs bör det i uppdraget ingå att bidra till att yrkesvuxenutbildning som motsvarar behovet av samiskspråkig kompetens etableras.” Östersunds kommun har stort behov av personal med samisk språk- och kulturkompetens inom just vård och omsorg, förskola och skola och ser fram emot att nyttiggöra oss den möjlighet som uppdragsutbildningar och yrkesvuxenutbildning ger.
- ”Införa språk som diskrimineringsgrund i diskrimineringslagen (2008:567)”. Det är en självklarhet att svensk lagstiftning ska harmonisera med de internationella överenskommelser Sverige har antagit. Att språk anges som en grund för diskriminering i artikel 2 i FN-konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter torde vara skäl nog, liksom att Europarådet i sina återkommande granskningar av Sveriges efterlevnad av Ramkonventionen, bland annat i ministerkommitténs resolution från den 11 juni 2013, tagit upp att den svenska diskrimineringslagen (2008:567) inte uttryckligen innefattar diskriminering baserad på språk.

ÖSTERSUNDS KOMMUN

Kommunstyrelsen

Yttrandet skickas till Kulturdepartementet via e-post till ku.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till ku.csm@regeringskansliet.se.